

що вони є значно сильніші, ніж вважали досі, а також що мали недостатню впевненість у своїй успішності.

Майже на однаковому високому рівні українці дорослого віку оцінили у себе «Духовні зміни» та «Підвищення цінності життя». Це свідчить про те, що українці дорослого віку почали краще розуміти свої духовні потреби та стали більше цінувати кожен прожитий день, намагатися зробити його для себе більш змістовним.

Отже, досліджувані з високим індексом стресостійкості (67%) характеризуються відкритістю у спілкуванні з іншими, позитивним ставленням до життя, емпатійністю, вони легко адаптуються до змін, відчувають впевненість у власних можливостях вирішувати свої життєві проблеми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Maddi S. R. Hardiness: An operationalisation of existential courage / Journal of Humanistic Psychology, Vol.44 No.3, 2004, 279-298.
2. Сельє Г. Стрес без дистреса. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rulit.net/books/stress-bez-distressa-read-15443-1.html>
3. Ryff C. The structure of psychological well-being revisited. Journal of Personality and Social Psychology, 1995. P. 719-727.
4. Shepperd J., Kashani J. Stress to Health Outcomes in Adolescents. Journal of Personality. Duke University Press, 1991. P. 747-768.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Жарая О. В.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
soldatova.oleksandra@gmail.com*

Актуальність проблеми. Нові стратегічні напрями розвитку вищої школи зумовили необхідність пошуку таких підходів до практики виховання майбутніх психологів, які сформуєть спеціаліста нового типу – професійного психолога, готового до ефективного здійснення професійної діяльності та такого, що бере участь у практичній та науковій діяльності. Тому питання виховання актуалізуються професіоналізмом психолога вже під час навчання у закладі вищої освіти (ЗВО).

Питання професійної підготовки майбутніх психологів не нові у психолого-педагогічній науці та практиці. Так, Є. Пассов розробив питання культурно-відповідної моделі професійної підготовки психолога, В. Панок окреслив проблеми реформування змісту, форм та методів підготовки практикуючих

психологів, С. Шандрук та Т. Яценко визначили специфіку підготовки практичних психологів до професійної діяльності, а роботи І. Андрійчук присвячені вивченню особливостей самооцінки майбутніх практичних психологів та її формування у професійній підготовці.

На важливості проблеми формування професіоналізму та професійно важливих якостей особистості майбутніх психологів наголошують вітчизняні дослідники С. Васьковська, Ж. Вірна, В. Власенко, П. Горностаї, Л. Долинська, В. Карікаш, Н. Повякель, В. Семиченко, Л. Терлецька, Л. Уманець, Т. Щербакова та інші. Водночас вивчення наукової літератури з питань формування професіоналізму виявило відсутність ґрунтовних досліджень теоретичних засад формування професіоналізму майбутніх психологів у процесі професійної освіти у закладах вищої освіти.

У зв'язку з цим метою статті є визначити основні особливості формування професіоналізму майбутніх психологів у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, особистість – це єдине ціле, тому не можна відділяти професійне від особистого. У зв'язку з цим при формуванні професіоналізму потрібно насамперед реконструювати Я-концепцію особистості, тому формувальні впливи повинні починатися з роботи зі свідомістю, ціннісними орієнтаціями, світоглядом та особистістю майбутнього психолога. Вироблена таким чином професійна позиція є першим кроком від усвідомлення важливості професіоналізму для себе як психолога-фахівця, до особистісно-професійного самовизначення психолога-професіонала [5].

Спочатку визначимося з термінологічним апаратом дослідження. По-перше, професіоналізм – це високий рівень володіння конкретною професією, що характеризується майстерністю та високою компетентністю. Досягнення певного рівня професіоналізму працівника ґрунтується на набутті необхідних теоретичних знань та оволодінні професійними навичками та вміннями у практичній діяльності. Удосконалення професійного аспекту вимагає проходження низки етапів, які включають різні форми спеціальної підготовки, розвитку навичок та спеціалізації [5].

Професіоналізм – якісна характеристика працівника, характерна для представників соціальної групи фахівців. Професіоналізм вивчається у межах конкретних соціологічних теорій, як-от соціологія праці, соціологія організацій, соціологія професій та інших [4].

В іншому значенні термін «професіоналізм» описує слова та висловлювання, характерні для представників тієї чи іншої професії, емоційно забарвлені і з цієї причини вони часто переходять із професійних просторіч у загальнолітературний побут (переважно розмовну мову), де вони стають розмовними еквівалентами термінів. Наприклад, «на-гора» з мови гірників; «задраїти» із мови моряків; «розбір польотів», «від гвинта» з мови льотчиків тощо [5].

Неоднозначність тлумачення цього терміну, його змісту призводить до термінологічної плутанини, особливо помітної щодо понять «професіоналізм психолога» і «професіоналізм майбутнього психолога».

Відповідно до позиції вчених, які розробляють концептуальні основи педагогічної акмеології (Б. Ананьєв, І. Багаєва, З. Єсарєва, Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Мітіна, В. Панчук, А. Реан та інші), під професіоналізмом майбутнього психолога слід розуміти інтеграційну якість, яка формується у процесі навчання та практичної діяльності студентів, що виражається у відповідній готовності майбутнього психолога та його здатності до грамотного, усвідомленого та кваліфікованого виконання функціональних завдань, що виявляється у стійкій внутрішній позитивній мотивації професійного розвитку та саморозвитку, спрямованості на досягнення вершин професійної майстерності психолога у професійній діяльності, що відповідає рівню складності роботи, активному передпрофесійному самовизначенню та продуктивному навчанню, спрямованому на здобуття практичного досвіду в галузі психології [5].

Позитивний образ себе у професії — ось чого мають прагнути майбутні психологи. Якщо професія психолога внутрішньо мотивована і вписана в перспективи, життєві плани та цілі майбутніх психологів, то можна говорити про сприятливі психологічні умови для розвитку професіоналізму. Тоді всі можливості та резерви особистості спрямовуються на формування професіоналізму як однієї з екзистенційних цілей особистості, а не як виховного завдання, що підлягає виконанню. Важливо, щоб у такому разі у вищих створювалися умови, які б дозволили розкрити професійний та особистісний потенціал кожного студента та визначити для нього навчання професіоналізму, що має процесуальний характер, як дію зі своїми особливостями: мотив, ціль, засіб досягнення мети [5].

Отже, набуття професіоналізму є одночасно і метою, і засобом ефективної реалізації професійної діяльності майбутніх психологів.

Згідно з дослідженнями М. Кононової, професійний розвиток особистості є нерівномірним і гетерохронним, і він безпосередньо пов'язаний з проблемою особистого ставлення людини до професії та її особистісного розвитку в професійній діяльності. Дослідниця виділяє загальну тенденцію у визначенні сутності професійного розвитку – актуалізацію його системного й інтегративного характеру, адже розвиваються не окремі якості індивіда, а особистість у цілому [3, с. 117].

В. Гриньова підкреслює, що велике значення у формуванні професіоналізму майбутніх психологів має усвідомлення сутнісних буттєвих ознак професійної діяльності, які виражаються у професійному змісті та цінностях. Іншими словами, в основі формування професіоналізму лежить готовність майбутніх психологів помічати (діагностувати), приймати виклики професії та знаходити на них найбільш оптимальні відповіді [2].

Передумовою професійного розвитку та професіоналізму вчені називають таке професійне Я, яке особистість будує в єдності самооцінки професійних якостей, мотивів і ціннісних орієнтації, стилю й ефективності своєї роботи, кар'єри, побудованих способів взаємодії з партнерами, а також власне професійного досвіду, аналізу та узагальнення помилок і труднощів [1, с. 14].

Процес досягнення професіоналізму відбувається через формування особистості фахівця, становлення адекватних професійних уявлень у процесі навчання, які беруть участь у формуванні індивідуальних планів життя. Таким чином, ми маємо справу з такими явищами, як формування професіоналізму особистості та професіоналізму діяльності, професіоналізму особистості та особистості професіонала.

Висновки. Отже, педагогічний процес у вищій школі має бути спрямований на формування професіоналізму психолога як діалектично цілісної особистості з високими показниками професіоналізму діяльності та професіоналізму особистості, що характеризується сформованим професійним статусом, розвиненою системою особистісної та діяльнісної регуляції, що динамічно розвивається, постійно орієнтованої на професійний саморозвиток та самовдосконалення, особисті та професійні досягнення, що характеризуються великою індивідуальною та соціальною значущістю для майбутнього психолога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білозерська С.І. Професійна Я-концепція як передумова професійного розвитку особистості. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Психологія. 2015. Вип. 2. С. 10-18.
2. Гриньова В. М. Професіоналізм і професійна підготовка як підґрунтя надійності професійної діяльності фахівця. Наука і освіта. 2009. №1-2. С. 147-150.
3. Кононова М.М. Професійний розвиток вчителя-дефектолога: концептуальні підходи до змісту і складників. Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки. 2019. Вип. 17. С. 115-119.
4. Сущенко Т.І. Концептуальні особливості формування професіоналізму майбутніх фахівців у контексті громадянськості. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. пр. / [за ред. Л.Л. Товжнянського та О.Г. Романовського]. Харків: НТУ «ХПІ», 2008. Вип. 17 (212). С. 94-100.
5. Черепехіна О.А. Авторський погляд на формування професіоналізму майбутніх психологів у вищій школі. Теорія і практика сучасної психології. 2012. № 4. С. 32-37.